

**Mircea Cărtărescu, misterul supraabundenței în romanul *Theodoros*
(Mircea Cărtărescu, the Mystery of Superabundance in the Novel
Theodoros)**

Lăcrămioara BERECHE
Universitatea „Ovidius” din Constanța

Abstract: *The mystery of superabundance, the concept which underpins the present article, is indebted to John F. Haught in his book God after Einstein: What's Really Going On in the Universe? (2022). This concept envisages the world of the future as a magnificent process of awakening towards that which is not yet present. Haught's theoretical model polemicalises both against Plato's analogical system, according to which the world is an imperfect static copy of the world of Ideas, and against the materialist antimetaphysical model and thus implicitly against the neurocognitive sciences. According to Haught, the three models are not mutually exclusive, but rather co-exist in complementary fashion on the level of creation. In Theodoros, the story of the world is narrated by the angels, who accordingly construe its meaning so as to fit its perfect geometry. This article aims to demonstrate that Mircea Cărtărescu's novel appears to claim the cosmological principle as the very stake of literature and thereby sets up a new narrative model.*

Keywords: *novel; mystery of superabundance; cosmology; narrative model;*

Rezumat: *Misterul supraabundenței, concept unificator al studiului, aparține lui John F. Haught în Dumnezeu după Einstein (2022), și construiește o viziune anticipativă asupra lumii, percepută într-un proces fastuos de trezire către ceea ce nu este încă. Modelul teoretic polemizează cu sistemul analogic platonician, în care lumea este o copie statică și imperfectă a lumii eidelor, dar și cu modelul antimetafizic materialist, și implicit cu științele neurocognitiviste. În viziunea teoreticianului cele trei modele nu se exclud, ci se regăsesc în complementaritate în planul creației. Povestea lumii este narată de îngeri, care îi construiesc un sens potrivit geometriei sale perfecte. Îmi propun să demonstrez că romanul lui Mircea Cărtărescu pare să ridice miza literaturii la acest principiu cosmologic, instituind și un nou model narativ.*

Cuvinte cheie: *roman; misterul supraabundenței; cosmologie; model narativ;*

Theodoros spue povestea transformării lumii în Timp, construind stilistic și ontologic în registrul supraabundenței, al cărui mister îl deconspiră. Nu algoritmi supraviețuirii personajului aventurier stau în prim plan, ci tiparele procesului de la nedesăvârșire către desăvârșire, ale poveștilor unei lumi aflate

în procesul trezirii sub semnul splendorii excesive. Modelul narativ propus de romanul *Theodoros* își țese pânza în rama acestui principiu cosmologic.

La nivelul sensului, textul deschide de asemenea mai multe registre de interpretare: mai întâi cel al echivalenței, în care decodificăm istoria unui aventurier, Theodoros, care se constituie ca hipertext ce rescrie povestea personajului Theodoros din scrisoarea lui Ion Ghica către Vasile Alecsandri, numită *Theodoros*, un hipotext. În textul lui Ion Ghica binele și răul se împart după judecățile omenești, conform unei etici fixate în neînduplecate opoziții: bine/rău, păcat/virtute, iar evenimentele trăite se desfășoară unul câte unul, nerepetabil, experiențial.

Un al doilea registru este cel în care evenimentele din planul istoriei sunt retranscrise de către instanțele angelice, ființe de interval, situate între oameni și divinitate, care au acces la planul cosmic. În romanul lui Mircea Cărtărescu centrele deictice, naratorii-îngeri, schimbă coordonatele liniare, dintr-o perspectivă cosmologică. Și, ultimul registru, cel al *marelui Cititor*, în care istoria se topește în lumina izvorâtă din inima atotștiutoare, lămurind sensul poveștii în misterului cosmologic al supraabundenței. Sens pe care nimeni nu îl poate anticipa, nici scribii angelici, în afara *cititorului ideal*, căruia i se adresează această *carte a vieții* și care pare să fie nimeni altul, decât Dumnezeu, identitate dezvăluită abia în final. Romanul înnoiește situațiile narrative sub semnul aceleiași exuberanțe textuale, inovând un nou model narativ.

În primul rând, există mai mulți naratori care își asumă povestirea, voci care sunt unite gramatical de persoana întâi plural, „noi”, deconspirate la un moment dat în vocile de „interval” ale arhanghelilor, arhetipuri din lumi neîntrupate, daimoni supraveghetori care supraordonează valoric istoria lui Theodoros, din nevoia de a da rost unei excepționale istorii. Naratorii aparțin unei lumi cunoscute doar prin imagine, *un mundus imaginis*.

Acești naratori care aparțin cercului de splendori scriu pentru un cititor fictiv, un narator sau chiar pentru un *cititor ideal*, inclus în marea poveste, supranumit *marele Cititor*, Demiurgul acestor lumi care, citind la sfârștul lumii cărțile vieții tuturor, decide care dintre ele va rămâne în *marele Carte a vieții universului*:

toți privesc fața Tatălui și lucrează în numele Lui. Ei intermediază între Creator și creația Lui, între existențele particulare și unitatea universului, între văzut și nevăzut, garantând că nimic nu poate rămâne în afara economiei dumnezeiești, că ordinea creată nu poate fi concepută în afara ordinii finale, a mântuirii. (Pleșu 86)

Marele Cititor este prezentificat într-o imagine din registrul religiosului comun, într-un locum al teofaniilor și al iluminării, un alt interval, ce al unității

finale. Spațiul narativ cartografiază prin supravederea naratorilor angelici imaginea trezirii universale, iar prin grația unei *imaginatio vera*, a marelui *Cititor*, singurul care vede cu lumina adevărului, istoria lui Theodoros devine un episod încadrat în istoria divină, văzută de acest *oculus cordis* (Pleșu 77).

Când naratorii angelici oglindesc lumea lui Theodoros, o răstoarnă, o privesc din capătul său final, nebunia lumii transformându-se în înțelepciune divină, slăbiciunea în putere, fragilitatea în tărie. Se proiectează astfel un tablou cu etică răsturnată, paradoxală, căci funcția esențială a îngerului este de a manageria ordinea universală. Cartea scrisă de către acești naratori ai lumii intervalului oglindește splendoarea fără pată a creatorului ei, în text, *marele Cititor*.

Naratorii angelici scriu cartea vieții lui Theodoros, Opusul, cum i se mai adresează acestuia, un înger căzut, îndrăgostit fără de speranță de Stamatina, cea îndrăgostită de Zburător, un alt înger căzut. Destinul lui Theodoros construiește teatrul de desfășurare al marelui război dintre cele văzute și cele nevăzute, fără de care urcușul nu este posibil. Theodoros este corupt de orgoliul slavei deșarte, de orgoliul propriei sale corporalități, de „ridicarea spre cei căzuți” (Cărtărescu 211), în fapt, ameteitoare cădere, euforie a zborului invers. El face parte din categoria celor vulnerabili prin excesul de înaripare, un rătăcit în spațiile cacofonice ale debusolării, ale difuzului, devierii, vanității, fascinației de sine, ale crimei și ale ororii. În final trăiește deznădejdea captivității în corporalitatea scârnavă, căreia îi urmează ultima cădere, sinuciderea. Dar, fiecare gest al Opusului, oglindit în privirea instanțelor angelice, și atins în final de privirea marelui *Cititor*, poate primi grația angelității.

Lumea narată și lumea citată, sunt o singură lume și stau sub semnul acestor reoglindiri angelice. Perspectiva narativă este pluriauctorială, dar paradoxal, monoscopică, unificată de privirea ilimitată a unui *oculus cordis*. Se pare că așa stau lucrurile când povestea vieții este repovestită de îngeri. Rotirea acestor perspective, actoriale și auctoriale, construiește și amplifică, sub semnul supraabundenței, drama personajului, înrămată în drama cosmosului.

Inteligența luminată a naratorilor descifrează semnificația sacră a vieții lui Theodoros, aparențele întunecate ale destinului îi sunt reordonate, conform încrederii în drama acestei treziri universale care se întâmplă odată cu faptele vieții sale și cu experiențele tuturor aceluia pe care viața sa îi cuprinde, amestec de lumi și de timpuri, slabe și tari. Îmbogățita privire naratorială descrie lumea ca univers al frumuseții excesive, al supraabundenței, al miraculosului faptic, izvor al splendorii cosmice, pentru că privirea este înălțată în osia luminii, către marele *Cititor*, vistiernicul frumuseților, pentru care este scrisă. Acest mister al supraabundenței care înrămează cartea lui Theodoros dezvăluie solidaritatea ființelor inteligibile, întrupate și neîntrupate, om și îngeri, scrie estetica

sensibilă a incandescenței iubiri cosmogonice. Istoria lui Theodoros, ai cărei mesageri sunt îngerii, pare un drum dinspre reificare către deificare. În marea carte, îngerii, oameni și demoni urcă împreună. Progresul este împărțit.

Pe de altă parte, comunicarea în tăcere dintre îngerii și *marele Cititor* din finalul romanului prezintă o poveste care nu se încheie, ci care merge mai departe dimpreună cu povestea neîncheiată a lumii, cheia acestui urcuș infinit fiind iubirea lui Dumnezeu, care lasă deschis progresul infinit al oamenilor, al demonilor și al îngerilor deopotrivă:

Atunci Isus, măreț precum o pasăre cu pieptul alb, plutind între cer și pământ cu mâinile-n cruce și îmbrățișând astfel gloatele orfane, gândi că e vremea să pună capăt dihoniei, aducând în lume credința, speranța, și iubirea, de care în vâltoarea bătăliei, uitaseră cu toții. Aducându-și brațele către sân, își sfâșie deodată cămeșa, ce nu avea nici o cusătură, dezvelindu-și pieptul alb.... își înfipse deodată degetele în piept, apucă de coaste și le desfăcu în lături, lăsând să se vadă linia sa de carne pământescă și de duh ceresc...inima sa era izvor de apă vie...La asta vedenie dumnezeiască orice luptă încetă, fiindcă razele sale topeau orice deosebire între oameni, nemaifiind muiere și bărbat, rob și stăpân, sărac și bogat, bun și rău, ci doar născut, amărât și mort și cu nădejdea învierii... zăceam acum cu toții împreună, îngerii și diavol, sprijinindu-ne capetele pe umerii celorlalți, pe pământul rece, scăldați în lumina de cleștar a inimii celei atoaștuitoare. (Cărtărescu 623)

Principiul narativ cosmologic al poveștii lui Theodoros este un construct în ordine postmodernă. Instanțele angelice cu rol naratorial relativizează spațiile și temporalitățile și le întretes în fondul creator și necesar al destinului final al personajului, înscris sub semnul dezastrului. Istoria împăratului impostor al Etiopiei, Theodoros, înrămează și ancorează destinele descendenților regelui Solomon, fiul lui David, povestea neasemuită în frumusețe a reginei din Sheba, istoriile ciumei din timpul lui Caragea, destinul lui Tachi Ghica și al Mariței, al lui Ion Ghica, al lui vodă Dimitrie Ghica, povestea Gherganilor și a Bucureștiului fanariot și pe cea a epistolelor lui Ion Ghica către prietenul său, Vasile Alecsandri, povești inseparabile, alcătuind narațiunea izbăvirii.

Lumea narativă a cărții lui Theodoros apare ca un vârtej de efecte surprinzătoare, cu puțință de anticipat doar de instanțele naratoriale angelice. Din ochiul vârtejurii, evenimentele par doar stranii accidente ale unei povești dramatice. Coerența poveștii, adevărul ei misterios este rescris de către *marele Cititor*, singurul care poate interpreta uluitoarea poveste a trezirii acestei lumi, prin faptele bune și odioase ale lui Theodoros. Istoria personajului este reasamblată la nivel cosmic. Călătoria lui Theodoros până la tronul Etiopiei și

mai apoi până la sinuciderea sub povara vinovăției și a răului, este înregistrată și rescrisă conform cu principiul narativ cosmologic. Narațiunea timpului cosmic consemnează poveștile din timpul istoric, plasându-le semnificația în eternitate. Se pare că *marele Cititor*, ca și literatura de altfel, caută un înțeles narativ unificator, pentru a conferi coerență dramatică lumilor mici, parte din drama vastă și neterminată a lumii celei mari.

Ordinea evenimentelor se subordonează aceleiași mișcări de rotire amețitoare. Povestirea debutează cu finalul tragic al personajului, se încheie escathologic cu teofania mării judecăți, iar între aceste borne temporale, au loc întoarceri, anticipări, astfel încât lumile narate să se poată extinde de la poveștile biblice ale lui David, Solomon, la regina din Sheba, cea care îl va naște pe Melenik, rod al unei iubiri suprafirești, întemeietorul dinastiei Etiopiei ortodoxe. Și mai departe, din Etiopia, țărâm păstrător al sfântului chivot, în căutarea cărui va porni Theodoros, naratorii se întorc la Ghergani, loc al nașterii lui Theodoros, pentru a introduce istoria lui Gligorie Ișlicarul și a Sofianeii, mama sa, care îi povestea despre îngerii pe care i-a văzut zburând la Muntele Aghios; mai departe se aduce în prim plan povestea boierului din spiță de domnitori, Tachi Ghica. Istoria lui Theodoros se împletește cu toate poveștile lumii, cu povestea lui Iancu Jianu, cu istoria nebunului în analogii, Ioshua, cel care se visează împăratul lumii, cu poveștile despre ciuma din vremea lui Caragea, în Bucureștii lui vodă Ghica, nici Paris, nici Istanbul, corcitură de oraș, aflat între răsărit și apus, uitat și de unul și de celălalt.

Ghergani conturează harta unui spațiu magic, de neuitat pentru excesele aromitoare ale Levantului: tămâie, santal, scorțișoară, cuișoare, șofran, nucșoară, ghimbir, vanilie, enibahar, izmă, busuioc: „N-aveai să uiți niciodată valurile astea de miresme, ce se-nvârteau deasupra Gherganilor ca niște flori mari de aer, nevăzute, de picau păsările din cer de duhoarea lor dulce și binecuvântată” (Cărtărescu 96).

Romanul lui Mircea Cărtărescu pare să ridice miza literaturii la un principiu cosmologic. Povestea oamenilor, scrisă în mod obișnuit de oameni, pe numele lor, scriitori, este scrisă acum de îngeri, ridicată la următorul nivel de înțelegere, al intervenției ființelor sacre, ca în miturile arhaice, care încarcă istoria unui om pe nivelul istoriei cosmice și îi construiesc un sens care să se potrivească geometriei sale perfecte, instituind un nou model narativ. Povestea omului nu are sens decât prin relaționarea sa cu povestea cosmică. Oamenii, deopotrivă cu literatura, se pare că au ratat sensul; ceea ce rămâne este delegarea rolului de naratori acestor instanțe angelice, cărora le este revelată rostuirea acestei lumi de către *marele Cititor*. Cruzimea istoriei din timpul profan se împlânzește și se vindecă prin coerența semantică a marelui text. Într-un cadru mai larg al poveștii, Răul face parte din destinul lumii încă netrezite înspre splendorile luxuriante ale universului și este însăși miza trezirii. La următorul nivel de înțelegere, ca și în mit, poveștile sunt vindecătoare. Metoda

detașată a cunoașterii angelice suspendă drama personală pe care o re pozi ționează în registrul geometriei cosmice, în care sensul ei devine parte din sensul epopeii cosmice. Secvența finală a romanului îndică scopul dramaticei devenirii: trezirea spre justețea nepieritoare, bunătate, frumusețe, iubire.

De ce este necesar răul? Întrebarea se repetă și în acest roman. Pare că fără rău, fără sacrificiul de sine prin care Theodoros acceptă rolul Opusului, nu poate începe, în acest univers încă netrezit, călătoria către lumină. Transformarea are nevoie de timp și de călători care să accepte curajos destinul cosmic. Universul își face răbdător încercarea în fiecare destin omenesc. Intensitatea existențială corespunde registrului angelic, revelat oamenilor în stare de veghe. Din perspectiva misterului supraabundenței fiecare destin poate fi citit în mai multe registre. Theodoros are tot timpul credința că aparține unui mister nemăsurat, care depășește înțelegerea rațională. Visarea și voința sa de a pune în faptă istoria se extind către o măreție inexplicabilă. Nu se lasă captiv în binele domestic, gândește în termenii magnitudinii spațiale, străbate mările lumii în căutarea numelui sfânt, Savaoth, coboară în pântecul pământului pentru a privi în chivotul sfânt, se dezleagă de limite, înfruntă necuprinderea misterului. Se intervine supranatural pentru a fi apărat de moarte și pentru asta multiversul conspiră ca legile lumilor să fie oprite, aluzie că acel viitor nu s-a împlinit încă.

Lumea, așa cum este repovestită de instanțele angelice, pare de nerecunoscut din perspectiva micșorată a cunoașterii omenești. Credința îngerilor surprinde extravaganța risipitoare a frumuseții divine, generozitatea infinită, excesul, supraabundența, intensitatea. Textul este scris în această retorică a superlativului.

Bunăvoința risipirii divine, cum observa John F. Haught, nu este echitabilă, ci nerezonabilă, preaplinul risipirii îmbrățișează răul și binele deopotrivă, misterul creației pare să fie supraabundența, iertarea este acordată înaintea mărturisirii, iertarea fără sfârșit, nicidecum justețea omenească a faptelor echivalente, care duce la ispășirea fără sfârșit. Ambele registre sunt prezente în roman.

Universul pare să fie o poveste lungă și neterminată, curgere către un viitor inepuizabil, către „orizontul lui nu-încă” (Haught 32). *Marele Cititor* își asumă în text rolul acestui viitor absolut, către care universul se trezește prin toți participanții la marea narațiune. Iar cel trezit va fi cuprins în marea carte a vieții, pe pământ și apoi în cer. Cartea vieții lui Theodoros se va înscrie în narațiunea universului, adăugându-se infinitului de cărți deja scrise, numai dacă marele Cititor va hotărî că face parte din armonia legii și a lumii, dacă va fi încă o poveste despre trezirea treptată a lumii către prezentul atemporal al splendorii.

Theodoros, Opusul, măsura de rău care se amestecă în trăirea omenească, excesul de suferință și de prădare, semn că povestea cosmică nu este încă la final, este semnul căii greșite, dar deschide spațiul către speranța binelui, către deplina trezire. Textul revelează și un alt mister: cum se ajunge ca o serie de evenimente, fără legătură aparentă între ele, să întregască o poveste. Ce conferă dramatism poveștii sunt strădania, căutarea, încordarea, încercarea, năzuirea, rezistența, elanul vital:

ai fost ales să fii Opusul, și prin alegere ești de-acum sacru. Tu ești cel așteptat de noi, cel sortit să citească semnătura. Căci Adonai, făuritorul lumii, și-a iscălit în ziua a șaptea creația, sfera de safir și smarald de sub cerurile sale, și-a iscăit-o cu șapte literi, din șapte ostroave din Arhipelag. Semnătura e scrisă de-a latul mării arzătoare: SAVAOTH, ceea ce înseamnă Domnul Oștirilor. (Cărtărescu 101)

Ai fost un om al sângelui, Theodoros, ai făcut ce este rău înaintea Domnului, ai mâncat cu sânge și ai băut sânge, și de aceea jertfa ta nu va fi primită, fiindcă viața fiecărui om e în sângele lui. (Cărtărescu 9)

Cuceritor al tribului lui Iuda, ajuns împăratul Etiopiei, Tewodros II, încă de copil este bântuit de gândul luciferic al puterii supralumești:

Dacă ai destulă credință, nu cât un bob de muștar, ci multă, multă, cât o baniță, sau cât e greutatea trupului tău, ai putea schimba crugul stelelor de pe cer și ai putea opri soarele și luna ca Iosua, când domnul i-a dat pe amoriți în mâna lui, și ai putea face ca om bătrân să intre din nou în pântecul mamei sale, ca să se nască din nou sau ai putea pluti pe heruvimi având sub picioare o boltă de safir asemenea cerului în curăția sa...Te-ai prosternat la picioarele tale, Theodoros, de când te știi, n-ai avut alt Dumnezeu... te-ai ocupat de o singură faptă, câștigarea lumii, cu prețul pierderii sufletului tău. (Cărtărescu 11)

Theodoros coboară după Chivot în buricul cel nemișcat al lumii, puterea de neoprit a vieții:

Tu, nepotul ișlicarului și fiul slujnicei, ai fi vrut să ajungi cândva singurul împărat, a cărui culoare nu se afla în basme, Albastru-Împărat, cel cu nume atât de sfânt, că moșii și strămoșii tăi nu cutezaseră să-l rostească, poate pentru că el locuia în cu totul altă lume și era cu neputință să-i vezi fața, și era un gând cumplit, păcat de moarte și de neiertat, dacă n-ai fi fost doar un prunc, să fii aidoma Lui. (Cărtărescu 70)

La încoronarea sa participă mesagerii cerului:

Atunci am găsit cu cale să pogorâm în lume și, patru dintre noi, cei mai făloși, cu aripile încrucișate ca niște cozi de rîndunică, dar zugrăvite cu ochi albaștri peste tot ca pe-nfoiata coadă a păunului, să apucăm biserica cu cele patru colțuri, smulgând-o din temeliiile ei și înălțând-o în văzduh, pentru ca încoronarea ta să se petreacă în cer. (Cărtărescu 507)

Lumile se amestecă, se rupe monotonia înțepenită a opuselor, bine/rău, se răscolesc rosturile, răul își face loc, pentru a se împlini cuvântul.

În chivot, Opusul vede chipul celui mai singur om de pe pământ, iar apoi chipul ia înfățișarea diavolului:

Vedeai de-a lungul nesfârșitei scări cum vecinic țărâna se schimbă-n gând și gându-n țărână, lumea în timp și timpul în lume, totul în nimic și nimicul în tot, balaur ce-și mușcă vecinic, hrănindu-se din el însuși, coada de vis și de fum. (Cărtărescu 610)

Romanul se încheie cu imaginea *marelui Cititor* dând filă după filă cartea lui Theodoros, în timp ce alături făpturile cerului, îngeri, arhangheli, serafimi, domnii, dispută sufletul celui judecat cu legiunile Potrivnicului:

...iar în tăcere, după o lungă vreme, se auzi deodată, dinspre mareața corabie mamă a ținuturilor de deasupra, un râset molcolm, prefirat prin barbă și musteți colilie, răs de vâj mucalit. Era Domnul, ce chicotea cetind din cartea, dând filă după filă cu deștul muiat în gură din când în când vieții tale....Cetind din primele file, îl prinse nerăbdarea să vază ce va urma. Se oprea uneori, poticnindu-se la câte un cuvânt mai firosos, apoi cetea mai departe, potrivitându-și ochelarii cu rame bătrânești, de бага, pe nas și urmărind cu unghia slovele ce cu atâta trudă le-am înșirat cândva peste file. Întorcând foile, ochii i se umpleau câteodată de lacrimi, apoi, urmând, chicotea din nou, ori se ridica mânios din tronul său vecinic, izbind cu pumnul în masă, ori rămânea visător, cu obrazul în palme, la vreo istorie de liubov. (Cărtărescu 624)

La judecata de apoi sunt analizate cărțile vieții și nu se știe care dintre ele vor fi primite în veșnicie:

Ne-am ridicat atunci în picioare, gloatele, diavolii și arhangheli, pârâții și pârâșii, ținându-ne răsuflarea încât nici musca nu se mai auzea. Miriade de ochi, de vii și de morți, de fiare și de îngeri, erau ațintiți spre

degetul care dădea filele, spre zâmbetul gurii și spre-ncruntarea *marelui Cititor*, căci știam acuma cu toții că Judecata nu va pune în taler omul, cu păcatele și luminile sale, ci cartea scrisă de noi, cu osârdie, vreme de jumătate de veac. Iar dacă ea va fi primită în ceruri, va fi apoi primită și pe pământ. Sfârșit. (Cărtărescu 630)

În final, amenințarea lipsei de sens este anulată de iubirea infinită care pătrunde în fiecare clipă a timpului, unind cu veșnicia ființa fragilă și trecătoare.

Stilistic, limbajul însuflețit de forța celor care îl rostesc, e plin ardoare, inspirat de privirea sacralizantă, de magia rostirii, produce rupturi de nivel, reînvestind cuvântul cu supraabundența de culoare și lumină a „intervalului”. Retorica superlativului surprinde excesul de splendoare al lumii:

Nu-ți aduceai aminte, dar noi ne-am amintit totul și pentru tine, Theodoros, clipă de clipă din viața ta și a lumii, căci noi, aflându-ne atât de sus deasupra albastrei voastre bolți, putem vedea poveștile încă de pe vremea când toate au fost una singură, fir împletit din toate firele, sclipind din toate sclipitele, poleit cu toate poleielile, având moliciunea inului și asprimea lânii și mireasma cânepii și străvezeala borangicului și culorile arniciului, dinainte ca ele să se fi întins pe toate izele războiului de țesut, și apoi le putem urma pe fiecare, despletindu-se și împletindu-se în urzeala zilelor și nopților, a laptelui și a sângelui, a soarelui și a lunii și-a stelelor, acolo unde se-ntrețes viețile regilor și călugărilor și plugarilor, ale tâmplarilor și ceaprazarilor și sfințelor și curvelor și cerșetorilor, a celor ce se muncesc în iad și a celor ce strălucesc ca soarele în împărăția cerurilor, alcătuind un singur covor pestriț și binecuvântat, în care viața ta e doar un izvod între miile de izvoade, lucind ca pietrele scumpe, ale Creațiunii, nu-ți aminteai nimic din anul ce-avea să urmeze, dar în cel următor, pe la jumătatea lui, ai aflat mai târziu, ai rostit primul cuvânt, ivit pe neașteptate din gânguririle de prunc, și care n-a fost nici mama, nici tata...ci vleau! (Cărtărescu 65)

Descrierile sunt fabuloase, atemporale, o formulă ce derivă din principiul cosmologic prin care lumea se remitologizează. Mitizarea se produce sub semnul metaforei. Retorica excesului, impudoarea semantică sunt semnături ale inspirației sau ale prezenței sacrului diseminat, ce păstrează candoarea viziunii angelice asupra lumii iarmaroc, lumea oamenilor, prospețimea netrucată a unei gândiri inspirate, experimentează existența cu o inocență ritualizantă, reintegrează plenar în lume și vindecă infirmitățile sufletești. Tot de retorica acestui tip de discurs exuberant cu valoare reordonatoare ține și ceea ce Michel de Certeau numește, în *Fabula mistică*,

estetica cornului abundenței, o estetică a excesului, a indecenței, manifestată mai ales lexical (a se vedea funcția supraaglomerării detaliilor în descriere), dar și sintactic prin dezordine gramaticală și temporală, în ordine narativă. Romanul lui Mircea Cărtărescu pare să ridice miza literaturii la acest principiu cosmologic. Povestea lumii este scrisă dintr-o perspectivă angelică, potrivit geometriei sale perfecte, strategie textuală ce instituie un nou model narativ în literatura română.

Bibliografie selectivă

- Cărtărescu, Mircea. *Theodoros*. București: Editura Humanitas, 2022.
- de Certeau, Michel. *Fabula mistică (La fable mystique, XVI-XVII)*. Tr. Magda Jeanrenaud. Iași: Editura Polirom, 1996.
- Haught, John F. *Dumnezeu după Einstein (God after Einstein: What's Really Going On in the Universe?)*. Tr. Mihai Moroiu. București: Editura Baroque Books & Arts, 2022.
- Pleșu, Andrei. *Despre Îngeri*. București: Editura Humanitas, 2003.